

Abstrakt

Disertační práce se zabývá zkoumáním role, jakou sehrála SS, resp. *Allgemeine-SS*, v Dolních Rakousích a v Říšské župě Dolní Podunají od svého vzniku na počátku třicátých let až po konec druhé světové války. Cílem je zanalyzování její činnosti, struktury a personálního obsazení. Její historie vykazovala řadu shodných rysů s dějinami SS v ostatních rakouských spolkových zemích i v samotném Německu, zároveň se zde ale objevovala místní specifika.

V Dolních Rakousích/Dolním Podunají měla SS, v závislosti na konkrétním roce, druhý nejvyšší nebo vůbec nejvyšší počet příslušníků v celém Rakousku. Při přepočtu na obyvatele tomu ale bylo přesně naopak. Při srovnání se situací ve „staré říši“ vykazovala taktéž podprůměrné počty esesmanů. Tento fakt spočíval v geografickém charakteru a sociální struktuře obyvatel země, jehož převážně katolicky konzervativní obyvatelstvo žijící na nížinatém venkově vykazovala vyšší rezistenci vůči vstupu do SS než evangelíci či katolíci žijící v horách. Specifická byla situace na jižní Moravě a jihovýchodním cípu Čech, připojených k Dolnímu Podunají v říjnu 1938. Zde, stejně jako v celém bývalém československém pohraničí, byl počet příslušníků *Allgemeine-SS* v přepočtu na obyvatele třikrát větší, než kolik činil průměr.

V létě 1933 provedla dolnorakouská SS teroristické útoky na železnice, sloupy elektrického vedení a majetek nepřátelených politických stran. To byl rozdíl oproti situaci v jiných částech Rakouska, kde teror NSDAP mířil na židovské občany a jejich majetek či na odpůrce nacistů z řad vládnoucího režimu. Teroristické útoky byly, když ne nařízeny, tak alespoň provedeny se souhlasem NSDAP a SS v Německu.

S Hitlerovým souhlasem byl proveden i nacistický pokus o převzetí moci v roce 1934. Dolnorakouská SS, stejně jako SS v ostatních rakouských zemích kromě Vídně, byla ale na červencový puč naprosto nepřipravena. Neměla dostatek zbraní ani munice, vojenský výcvik mužstva byl zcela nedostatečný, chybělo spojení s útvary v ostatních spolkových zemích, velká část velitelů dolnorakouské SS byla v týdnech před pučem zatčena či utekla do Německa. Chyběla jakákoliv koordinace s SA, jenž byla v Dolních Rakousích, vzhledem k početní převaze vládě loajálních jednotek, absolutně nezbytná pro

úspěch celé akce. Nebylo proto překvapením, že SS v kritických červencových dnech roku 1934 v Dolních Rakousích nijak nevystoupila.

Po krachu červencového puče se SS v Rakousku přizpůsobila novým podmínkám, kdy bylo jasné, že k převzetí moci nacisty v dohledné době nedojde. Násilné a teroristické akce byly zakázány. SS se v Dolních Rakousích soustředila na sběr zpravodajských informací a vyhotovování seznamů osob s nepřátelským postojem k NSDAP, které později posloužily při jejich zatýkání po březnu 1938. Dále poskytovala finanční podporu svým chudým a nezaměstnaným členům, ať už z vlastních prostředků či z peněz došlých z Německa. Příslušníci SS se měli účastnit ideologických školení a pěstovat sportovní aktivity, jak ale vyšlo najevo po anšlusu v březnu 1938, byly na dosti nízké úrovni.

Patrně v důsledku teroristických útoků radikální skupiny nacistů soustředěné kolem Fritze Woitscheho byla na přelomu let 1936 a 1937 zatčena většina velitelů dolnorakouské SS. V rámci jejich vyšetřování se policie dostala na stopu i samotnému vedení SS v Rakousku. To bylo z části zatčeno, z části donuceno uprchnout. V důsledku těchto událostí byl novým velitelem SS v Rakousku jmenován Ernst Kaltenbrunner, budoucí náčelník RSHA. Po anšlusu Rakouska byly tamější jednotky zreorganizovány a služba standardizována podle platných předpisů.

V neposlední řadě se práce zaobírá otázkou sociální struktury SS, a zda její příslušníci naplňovali tradovanou představu o SS jakožto elitní a výběrové organizace. V útvech *Allgemeine-SS* v Říšské župě Dolní Podunají byly zastoupeny prakticky všechny vrstvy tehdejší společnosti, většina jejich příslušníků ale byla „obyčejnými muži“. Soudě podle provedených sond do sociální struktury navíc ještě „obyčejnějšími“, než představoval průměr. Navíc se v ní, zejména v důsledku nedostatečného dodržování přijímacích kritérií v době před anšlusem, nalézalo mnoho alkoholiků a zlodějů, tedy osob, které vůbec neodpovídaly její propagované elitní image.

Klíčová slova: *Allgemeine-SS*, Dolní Rakousy, Dolní Podunají, Německo, jižní Morava, nacismus, ilegální aktivity, terorismus, třicátá léta, druhá světová válka